

ANDRÉ NOËL CHAKER

100 MENESTYKSEN VUOTTA

Alma Talent, Helsinki 2017

Copyright © 2017 Alma Talent Oy and André Noël Chaker
Englanninkielinen alkuteos: *The Finnish Miracle – 100 Years of Success*

Käsikirjoituksesta suomentanut: Liisa Poikolainen
Kansi ja piirrokset: Jan Lindström
Taitto: Maria Mitrunen

ISBN 978-952-14-3105-0
ISBN 978-952-14-3142-5 (sähkökirja)
BALTO print, Liettua 2017

Anna palautetta: protoimitus@almamedia.fi

Tilaa The Finnish Miracle Alma Talent Shopista:
shop.almatalent.fi

*Suomalaiselle perheelleni,
kolmelle suomalaiselle ihmeelleni.*

Sisällys

Johdanto	11
Suomen ihme	11
Mahdollisuuksien polku -malli	16
LUKU 1: Avoin mieli	23
1.1 Ensimmäinen askel	23
1.2 Tinkimätön tasa-arvo	32
1.3 Koulutus, koulutus & koulutus	50
1.4 Vielä enemmänkin voisi venyä	61
LUKU 2: Yritys ja erehdys	77
2.1 Yrityksen ja erehdyksen hierarkia	78
2.2 Olympiakoitokset ja -koettelemukset	112
LUKU 3: Tee työtä ahkerammin ja fiksummin	131
3.1 Fiksun työn kaava	133
3.2 Suomalainen työn palvonta	140
3.3 Älyn rikkaus	147
3.4 Luottamuksen ja hyvinvoinnin kulttuuri	161
3.5 Fiksuutta Nokian tapaan	176
3.6 Parantamisen varaakin on	187

LUKU 4: Sisu	195
4.1 Sisu ja menestys	195
4.2 Sisu sodassa	199
4.3 Sisu liike-elämässä	213
4.4 Sisu ja urheilu	215
4.5 Joulupukin sisu	218
4.6 Paha sisu	221
LUKU 5: Ole oma itsesi	241
5.1 Mennään henkilökohtaisuuksiin	247
5.2 Aitous	273
5.3 Uskomme itseemme	287
Oma ihmeesi	300
Kiitokset	303
Liite 1: Suomen bruttokansantuote	305
Liite 2: Haastattelut	306
Viitteet	307
Henkilö- ja yrityshakemisto	314

Finlandia – Ode to Finland

*O Finland strong
O Finland full of beauty
You were so long
Earning your liberty
You could not be—
You could not serve—another
Your path was marked
In dignity
You could not stop
You would not run for cover
Your sisu blazed
Through a century*

*O Finland proud
O Finland land of plenty
A story loud
Of true ability
You found your peace
And showed us ways to prosper
That few have seen in history
Your time has come
To show your kind of power
A spark of trust in humanity*

Sanat André Noël Chaker, sävel Jean Sibeliuksen Finlandia-hymni. Teoksen ensiesitys oli syksyllä 2017, osana Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlan ohjelmaa.

Johdanto

Ole realistinen. Valmistaudu ihmeeseen.

Osho Rajneesh

Suomen ihme

Minua on aina kiinnostanut, mikä saa liikeyrityksen tai kansakunnan menestymään. Loputon pyrkimys kohti menestystä kaikilla elämäalueilla on ihmisluonnon olennainen osa. Se on moottori, joka saa useimmat meistä pakertamaan eteenpäin päivästä toiseen.

Menestys tarkoittaa tietysti eri asioita eri ihmisille. Sen sisältö vaihtelee paljon myös kansallisen kulttuurin mukaan. Tätä kirjaa varten olen määritellyt menestyksen yksinkertaisesti ja suoraviivaisesti: se on henkilökohtaisten ja kollektiivisten tavoitteiden saavuttamista. Menestyksestä puhuessani tukeudun tässä yleensä länsimaisiin näkemyksiin ja arvoihin ja erityisesti Suomen yhteiskunnassa vallitseviin arvoihin.

Olen kanadalainen maahanmuuttaja, josta on tullut *uussuomalainen*. Olen nyt asunut Suomessa pidempään kuin synnyinmaassani Kanadassa, yli kaksikymmentäviisi vuotta. Suurimman osan urastani olen työskennellyt kansainvälisissä organisaatioissa ja liikeyrityksissä. Minulla

on ollut ilo ja etuoikeus työskennellä läheisesti eri puolilta maailmaa kotoisin olevien, kymmeniä eri kulttuureja ja kielialueita edustavien ihmisten kanssa.

Kun löysin Suomen ja sen omaperäisen elämäntavan, maa ja sen henki tekivät minuun heti vahvan vaikutuksen. Tulin siihen tulokseen, että suomalaisuudessa on jotakin hyvin erityistä, ja lopulta tunsin, että minun on pakko kirjoittaa tämä kirja.

Suomalaisuus määritellään tässä kirjassa useimmille suomalaisille tyypillisten kulttuuri- ja käyttäytymispiirteiden yhdistelmäksi. Esittelen myös menestyksen tiekartan, jota kutsun nimellä *Mahdollisuuksien polku* (*Possibility Model*). Sitä kuvaamaan käytän vertausta vuorelle kiipeämisestä, jossa nouseaan ylöspäin, mahdolliseen menestykseen, useiden ratkaisevien välietappien kautta. Jokaisen välietapin kohdalla käytän suomalaisia esimerkkejä ja tarinoita, jotka kertovat voitoista ja tappioista. Niiden avulla toivon lukijan saavan sekä uusia näkökulmia siihen, miten tämän mallin eri tasoilla voi onnistua, että rehellisen kuvan Suomesta ja sen asukkaista.

Joidenkin mielestä Suomi sinänsä on ihme. Ei kokonsa tai kansainvälisen vaikutusvaltansa takia, vaan siksi, että se on vastoin odotuksia säilynyt hengissä ja menestyy edelleen. Suomen valtio on maailman huipulla sekä maantieteellisesti että monien yhteiskunnallisten ja taloudellisten mittarien mukaan. Todellakin, suomalaiset ovat suhteellisen lyhyen satavuotisen kansallisen historiansa aikana tehneet monta asiaa oikein. Olen huomannut tämän toistuvasti matkoillani ympäri Suomea. *Finnish Miracle* -kirjan ensimmäisen laitoksen julkaisun jälkeen olen saanut tilaisuuden puhua yli 400 yrityksessä ja muussa organisaatiossa ympäri maan. Olen nähnyt

Suomessa ihmeitä, suuria ja pieniä, joista kerron tässä kirjassa inspiraatioksi ja opiksi.

Monet merkittävät kansainväliset yhteiskunnalliset ja poliittiset vertailut vahvistavat, että Suomi on kansakuntana menestys. Seuraavassa muutamia viimeaikaisia kansainvälisiä esimerkkejä:

Sosiaalisia mittareita

- *Maailman paras peruskoulutus*. PISA 2003 (1. sija), 2006 (1. sija), 2009 (3. sija), 2012 (12. sija), 2015 (5. sija). Maailman lukutaitoisin kansa, World Most Literate Nations 2016.
- *Kymmenen terveimmän kansakunnan joukossa*, Global Burden of Disease Study 2015.
- *Maailman onnellisin maa* (Tanskan ohella), Gallup World Poll 2010.
- *Maailman vihrein maa*, Environmental Performance Index 2016.

Poliittisia mittareita

- *Maailman turvallisin ja vakain maa*, World Economic Forum 2016 & Fund for Peace 2016.
- *Maailman paras hallinto*, Global Prosperity Index.
- *Paras lehdistönvapaus maailmassa 2010–2106*, 3. sija 2017, World Press Freedom Index.
- *Maailman parhaat yhteiskunnallisen kehittymisen mahdollisuudet*, Social Progress Index.
- *Maailman vähiten korruptoitunut maa*, Transparency International 2007 (jatkuvasti kymmenen parhaan joukossa sen jälkeen, 2016 sijalla 3.).

Taloudellisia mittareita

- *Maailman paras elämisen laatu*, Social Progress Imperative 2016.
- *Maailman toiseksi innovatiivisin maa ja maailman innovatiivisin maan henkeä kohden laskettuna*, World Economic Forum 2016.
- *Maailman kilpailukykyisin maa*, kymmenen parhaan joukossa 2000–2016, World Economic Forum.

Tämä kadehdittava kärkisijojen sarja on hieno saavutus suhteellisen nuorelta kansakunnalta, jonka tie itsenäisyyteen ja vaurauteen on ollut todella pitkä. Itse asiassa Suomi oli 1800-luvun loppupuolella nälän ja köyhyyden vaivaama maa. Vuonna 1868 suuri nälänhätä tappoi lähes 15 prosenttia väestöstä alle kolmessa kuukaudessa. 1900-luvun alussa maa joutui sisällissotaan, joka oli Euroopan historian verisimpiä, kun kuolleiden määrä suhteutetaan väkilukuun. Toisen maailmansodan aikaan Suomi taisteli uskomattomat sodat sekä Neuvostoliittoa että natsi-Saksaa vastaan. 1900-luvun puolivälissä maan oli sotakorvaukset maksaakseen rakennettava teollisuutensa käytännöllisesti katsoen raunioista.

Nämä Suomen historian koettelemukset kertovat selkeästi, että mikä ei tapa, se vahvistaa. Ne myös antavat uutta näkökulmaa loistavien kansallisten saavutusten pitkään listaan.

Myös kansantalouden näkökulmasta viimeiset sata vuotta ovat olleet Suomi-ihme. Itsenäisyyden julistuksesta vuoteen 2016 Suomen bruttokansantuote on kasvanut keskimäärin 2,4 prosenttia vuodessa. Vain Japani

on kasvanut vahvemmin kyseisenä aikana (ks. liite 1: Suomen kansantuotteen kasvu sadan vuoden aikana).

Kuten monilla kansakunnilla, myös Suomella on haasteensa: se ei missään nimessä ole mikään täydellinen paratiisi. Itse asiassa kuullessaan edellä mainitut kansainväliset tutkimustulokset monet suomalaiset kysyivät skeptisinä: ”Ovatko ne muut kansakunnat niin huonoja?”

On totta, että tällaiset tutkimukset ovat tunnetusti subjektiivisia ja luonnostaan epätarkkoja. Jopa taulukkojen kärkeen yltävillä on paljon parantamisen varaa. Lopujen lopuksi olemme vain ihmisiä, ja ihmiskunnalla on vielä pitkä tie edessään, ennen kuin maailma on valmis.

Minulla oli etuoikeus haastatella useita eri aloja edustavia, merkittäviä suomalaisia pyrkiessäni ymmärtämään paremmin suomalaisuuden ja menestyksen välistä suhdetta. Näiden henkilöiden nimet on lueteltu liitteessä 2. Olen syvästi kiitollinen heille heidän ajastaan ja näkemyksistään. Esitin kaikille aluksi seuraavat neljä peruskysymystä:

1. Mikä on suurin suomalainen menestystarina?
2. Mikä on suurin suomalainen epäonnistuminen?
3. Mikä suomalainen luonteenpiirre johtaa parhaiten menestykseen?
4. Mikä suomalainen luonteenpiirre on suurin menestyksen este?

Saamani vastaukset olivat korvaamaton apu tämän kirjan rakenteen määrittelyssä ja sisällön rikastamisessa. En toista haastateltujen vastauksia sellaisenaan tekstissä. Kuitenkin viittaa usein haastateltujen näkemyksiin ja tarinoihin Mahdollisuuksien polun eri etappien kohdalla.

Moni haastateltavani sanoi minulle, että syntyperäinen suomalainen ei koskaan kirjoittaisi tällaista kirjaa. Suomessa ei todellakaan ole tapana tuoda itseä esiin. Kuten myöhemmin näemme, tämä on yksi suomalaisuuden vahvuuksista, mutta ehkä usein myös heikkous. Suomalaiset eivät myöskään pidä niistä, jotka analysoituaan jotakin päätyvät sanomaan pelkästään hyvää kohteestaan – he eivät luota sellaiseen. Heidän onnekseen minä olen juristi ja koulutettu *audi alteram partem*-hengessä, eli minäkin uskon, että totuutta etsittäessä on tuotava esiin kaikki vasta-argumentitkin. Siksi jokaisen luvun lopussa tuon esiin kehittämismahdollisuuksia, joihin Suomen kannattaisi tarttua säilyttääkseen loistokkaat yhteiskunnalliset ja taloudelliset saavutuksensa tulevaisuudessakin.

Onnistumisten ja epäonnistumisten kautta Suomi on venynyt todella merkittäviin saavutuksiin. Kutsun näitä ”ihmeiksi”. Tässä kirjassa ihme on jotakin epätavallista tai epätodennäköistä, joka venyttää uskoamme siitä, mikä on mahdollista. Kaksi tunnettua Suomi-ihmettä ovat 1) maan selviäminen hengissä kahdesta sodasta Neuvostoliittoa vastaan ja 2) sen jälkeen dynaamisen, modernin talouden luominen, jossa globaalina keulakuvana oli Nokia. On kuitenkin olemassa monia muita pienempiä, mainitsemisen arvoisia Suomi-ihmeitä, joiden syntyhistoriaan kannattaa tutustua.

Mahdollisuuksien polku -malli

Lähes kolmenkymmenen vuoden ajan olen ahminut kirjallisuutta, joka auttaa ymmärtämään, miten luoda parempia onnistumisen mahdollisuuksia itselle ja muille.

Erityisesti olen suuntautunut tutkimaan liiketoimintaa ja yhteiskuntatieteitä käsittelevää kirjallisuutta. Olen aina halunnut löytää kattavan mutta yksinkertaisen mallin, jonka avulla voisimme tutkia, missä kohtaa ihmiset, yritykset ja jopa maat sijaitsevat tietyssä kehityksen vaiheessaan, ja jonka avulla voisimme paremmin ymmärtää, mihin suuntaan kannattaisi mennä. Kun en löytänyt sopivaa mallia, päätin tehdä sen itse. Näin aloin kompuroida kohti Mahdollisuuksien polun mallia.

Useimmat bisnes- tai yhteiskunnallis-taloudelliset mallit keskittyvät yhteen osaan sitä toiminnan ketjua, jonka avulla lisäämme onnistumisen mahdollisuuksiamme. Monet keskittyvät strategian ja vision luomiseen. Toiset ovat lähempänä käytäntöä ja valottavat prosesseja, organisaation käyttäytymistä tai jopa kulttuurin vaikutuksia. On myös paljon itsensä kehittämisen kirjallisuutta, joka pyrkii lisäämään motivaatiota, korostaa päämäärien visualisoinnin tärkeyttä tai vetoaa, että on pyrittävä aina tekemään parhaansa.

Harvat kirjat kuitenkin esittävät kattavaa näkemystä siitä, miten kaikki nämä elementit ja muutkin tekijät pitäisi saattaa yhteen niin, että mahdottomalta näyttävä muuttuu mahdolliseksi. Tämä kirja pyrkii tarjoamaan tällaisen kattavan lähestymistavan. Esittelen yleisesti soveltamiskelpoisen mallin, jonka avulla voimme oppia lisäämään onnistumisen mahdollisuuksiamme ja saavuttaa menestystä varmemmin.

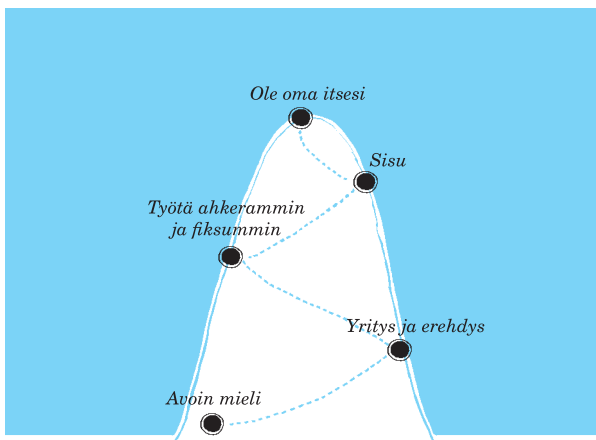
Ihmisiä inspiroivat ja kiehtovat tarinat, joissa mahdottomasta tehdään mahdollista. Tällaiset tarinat edistävät inhimillistä kehitystä. Kehitystä ajaa eteenpäin taistelu oman osan parantamiseksi tai pyrkimys saavuttaa jotakin, mitä harvat ovat koskaan saavuttaneet.

Henkilökohtaisella tasolla mahdottoman tekeminen mahdolliseksi on ajatus, joka sekä tekee nöyräksi että innostaa. Joillekin mahdoton tavoite jää toteutumattomaksi unelmaksi. Toisille se muuttuu todeksi – ja siitä tulee muille uusi maamerkki siitä, mitä voi toivoa saavuttavansa.

Minä uskon, että inhimillisten ihmeiden taustalla voi olla tietty mielentila tai tapa elää tai hoitaa bisnestä. Olen tiivistänyt onnistumiseen johtavat mielentilat Mahdollisuuksien poluksi kutsumaani malliin. Mallissa on viisi porrasta, jotka kaikki osaltaan luovat mahdollisuuksia menestyä. Tämän kirjan viisi lukua keskittyvät kukin yhteen näistä portaista. Portaat ovat seuraavat:

1. Avoin mieli
2. Yrittäjä ja erehdys
3. Työtä ahkerammin ja fiksummin
4. Sisu
5. Ole oma itsesi

Nämä iskusanat kertovat prosessista, jonka avulla alkaa tapahtua. Ne on helppo muistaa, ja ottamalla ne ohjenuoriksi voimme merkittävästi parantaa elämäämme, kun samalla katsomme niitä tarkemmin. Kun yhdistämme nämä viisi porrasta, saamme mallin, joka auttaa entistä paremmin ymmärtämään menestyksen osatekijöitä. Mallin askelmat antavat vankan pohjan mille tahansa inhimilliselle menestystarinalle, henkilökohtaiselle tai kollektiiviselle. Mahdollisuuksien polun eri vaiheiden esittelyssä pyrin monien suomalaisten esimerkkien avulla antamaan sanoille sisällön, joka liittyy ne osaksi suurempaa menestyskertomusta.

KUVIO I.1 **Mahdollisuuksien polku.**

Kuviossa I.1 nämä viisi elementtiä on vertauskuvallisesti piirretty vuorelle kiipeämisen vaiheiksi. Kyseessä voisi tietenkin olla mikä tahansa vuori, mutta tämän kirjan näkökulmasta mielessäni on tunnettu suomalainen vuori: *Korvatunturi*. Muille kuin suomalaisille lukijoilleni tämä nimi ei sano mitään, mutta tämä vuori, tunturi, on usein ollut pääosassa, kun mahdottomalta näyttävä on muuttunut todeksi maailman miljoonille lapsille. Tämä vuori on Joulupukin ja hänen tonttujensa koti, jossa he tekevät ainaisia jouluvalmistelujaan.

Suomeksi tuo nimi merkitsee, että vuorella olisi korva. Aivan kuin sillä olisi voima kuunnella koko maailman lasten joululahjatoiveet. Tällainen paikka sopii hyvin Mahdollisuuksien polun vertauskuvaksi, koska vuorella

on mystinen kyky yhdistää meidät nuoruudentoiveisiimme ja auttaa meitä toteuttamaan unelmiamme.

Matka pitkin Mahdollisuuksien polkua alkaa siitä, että pidämme mielemme avoimena, ja päättyy siihen, että olemme oma itsemme. Vaiheet on esitetty vaikeusjärjestyksessä. Mallissa oletetaan, että on vaikeampaa olla oma itsensä kuin pitää mielensä avoimena. Siinä myös väitetään, että on paljon haastavampaa kohdata muutos ja pelko suomalaisella sisulla kuin kokeilla vaihtoehtoja rutiininomaisesti yrityksen ja erehdyksen kautta.

Toinen mallin olettama on, että jokainen vaihe on tärkeä ja välttämätön askel, jota ilman onnistumisen mahdollisuuksia ei voi maksimoida. Vaikka vaiheet menevät jonkin verran päällekkäin, aiempi vaihe on aina vahva pohja, josta seuraava saa hyvän alun.

Nämä viisi vaihetta eivät tietenkään pidä sisällään kaikkea, mikä auttaa ikuisessa inhimillisen onnen etsinnässä. Niiden avulla voi kuitenkin arvioida keskeisiä ja toisinaan ristiriitaisia tekijöitä, joita kohdataan matkalla kohti menestystä. Mielestäni tämä on yksi ensimmäisistä yrityksistä lähestyä aihetta kattavasti.

Kuten näemme suomalaisissa menestystarinoissa tuonempana, monia muitakin tekijöitä on otettava huomioon, kun pyritään kohti menestystä. Puhdas tuuri on esimerkiksi yksi. Sattuma voi johtaa menestykseen; tätä käsittelemme luvussa 2 analysoidessamme yritystä ja erehdystä.

Kuitenkin onni ja sattuma vaikuttavat aina elämäämme ja pyrkimyksiimme. Uskon, että luonnonvoimat ja sattuma sekä ympäristötekijöiden ja inhimillisen toiminnan voimat muodostavat klassisen jin–jang-yhdistelmän, välttämättömän synergisen kaksijakoisuuden. Toista ei

ole ilman toista, ja molemmat vaikuttavat siihen, mitä saamme aikaan. Vaikkemme pysty vaikuttamaan sattumaan, kykymme vaikuttaa menestykseen johtavaan inhimilliseen toimintaan on sitäkin vahvempi. Tämä kirja keskittyy siihen, miten ihminen voi vaikuttaa menestykseensä konkreettisesti ja antaa umpimähkäisen sattuman tehdä oman osuutensa, niin kuin se aina tekeekin.

Voidaan myös väittää, että menestyksen voi saavuttaa käymättä systemaattisesti ja onnistuen läpi mallin kaikkia vaiheita. On todellakin mahdollista edetä Mahdollisuuksien polkua ja saavuttaa tietty menestyksen taso ilman, että hallitsee täydellisesti jokaisen vaiheen. Useimmat ihmiset tai hankkeet eivät etenekään täysin moitteettomasti kohti onnistumista.

Vaikkakaan sinun ei siis välttämättä tarvitse saada täysiä pisteitä kaikista viidestä vaiheesta, ne kuitenkin ovat useimmiten tärkeitä askeleita kohti menestystä. Kun joka vaihe parantaa suoritustasi, olet tehnyt kattavan ja perusteellisen pohjatyön tehdäksesi mahdollittoman mahdolliseksi ja saat lisää voimia edetä kohti inhimillisiä ihmeitä, joita tavoittelet ja toivot saavuttavasi.